

Psichologinis smurtas prieš vaikus: kaip pastebėti ir įrodyti tai, kas nematoma?

Išgirdus smurto sąvoką, dažnas ją susieja su fizinio skausmo sukėlimu, tačiau nesusimąsto, kad žodžiu sužeisti galima daug skaudžiau. Vaiko teisių gynėjai atkreipia dėmesį, jog nuo psichologinio smurto - dažnai sunkiai atpažįstamo ir sudėtingai įrodomo - neretai nukenčia vaikai. Apie nelengvus emocinius išgyvenimus vaikui sukeliančio elgesio problematiką kalbėta vaiko gerovės srityje dirbančius specialistus subūrusioje konferencijoje „Psichologinio smurto prieš vaikus atpažinimo bei pagalbos teikimo iššūkiai“.

Socialinės apsaugos ir darbo viceministrės Vilmos Augienės teigimu, šiandien tikrai esame taške, kuriame galime įvardinti ne vieną pasiekimą, ne vieną efektyviai veikiančią priemonę vaikams nuo netinkamo elgesio apsaugoti, tačiau tuo pačiu, turime sau įvardinti ir tai, kad nepaisant visų teigiamų pokyčių, kuriuos padarėme, smurto prieš vaikus problema išlieka aktuali.

Minėta, jog Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos duomenimis, per 8 šių metų mėnesius buvo gauti beveik 2 tūkst. pranešimų apie galimą smurtą prieš vaikus.

„Įprotis žėisti kitą žmogų emociškai yra taip stipriai įsišaknijęs mūsų kasdienybėje, kad kai kurios jo apraiškos atrodo mums tarsi savaime suprantamos ir nereikšmingos, nors iš tikrųjų tyrimai, psichologų išvados rodo, kad žodžiai gali sužaloti vaiką net stipriau nei fiziniai veiksmai. Deja, bet kol nesuvoksime žodžių ir jų poveikio reikšmės vaiko asmenybei, jo raidai, tol vaikystė neturės saugios erdvės egzistuoti“, – sakė viceministrė Vilma Augienė.

Viceministrei pritarė Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos direktorė Ilma Skuodienė – jos teigimu, stebint vaiko teisių gynėjų kasdienybę kartais būna sunku atskirti psichologinį smurtą, nes visuomenėje jis yra tarsi nematomas, sunkiai atpažįstamas, ar ignoruojamas todėl, kad „nepatogus“ dėl sudėtingo ikiteisminio bei teismo proceso taikant atsakomybę už psichologinio smurto naudojimą.

Pasak I. Skuodienės, didžiausią susirūpinimą kelia tai, kad tėvai dėl nežinojimo, įgūdžių stokos ar kitų priežasčių vis dar dažnai naudoja psichologinį smurtą, kaip auklėjimo priemonę. Įtraukimas į tėvų tarpusavio nesutarimus yra didžiulė psichologinė žala vaikui. Tokių atvejų reikėtų vengti, o tarpusavio nesutarimams spręsti ieškoti taikių priemonių.

„Mes, vaiko teisių gynėjai, matome, jog psichologinis smurtas yra labai paplitęs, tačiau vis dar sunkiai atpažįstamas ir neretai lieka nebaudžiamas. Būtent todėl, organizuodami šią konferenciją, norime kviesti specialistus kalbėti šia tema, ieškoti galimų sprendimų tam, kad ir ši smurto rūšis iš tiesų būtų laikoma tokia pačia pavojinga kaip kitos, ir su ja kovoti būtų naudojamos visos galimos priemonės“, – sakė I. Skuodienė.

Psichologinis smurtas prieš vaikus: kaip pastebėti ir įrodyti tai, kas nematoma?

„Kaip kęsti į ranką, kuri maitina?“, – klausė VŠĮ Terapinio ugdymo centro „Aplink“ vaiko atvejo koordinatore-socialinė darbuotoja Ilona Vitkevičienė. Ji įvardijo, jog tėvai, globėjai, naudoję emocinį smurtą prieš vaiką nesulaukia deramo įvertinimo, nes vaikas yra pagrindinis liudininkas patirtos emocinės prievartos, kai jis yra apklausiamas teismo procese ir dažniausiai lieka ištikimas savo artimiausiems žmonėms, nenorėdamas jų įskaudinti.

„Vaiko baimės, jausmai, kai baisu, kad gali būti atstumtas, nemylimas, yra didesnės už suvokimą, kad patiri emocinį spaudimą. Besitęsiantis netinkamas elgesys su vaiku, gali turėti skaudžių pasekmių ateityje. Iš turimos patirties galiu teigti, kad vaiką žalojantis elgesys paveikia visus kasdienio funkcionavimo aspektus ir sutrikdo normalią vaiko raidą. Todėl emocinio smurto pasekmės yra ilgalaikės, vaiką traumuojanti patirtis, kuri gali kartotis, jei pastebėję, kad vaikas patiria emocinį smurtą, to nesustabdysim, – akcentavo I. Vitkevičienė.

Sudėtingą psichologinio smurto atpažįstamumą patvirtina Vilniaus regiono apylinkės teismo Vilniaus rajono rūmų teisėjos Enrikos Janušonienės darbo praktika. Jos teigimu, tėvų skyrybos kelia pavojų vaikų psichologiniam saugumui. Ji siūlo, kad civilinėse bylose, kuriose santuokos nutraukimo klausimo ginčo teiseną išsprendimas užsitęsia, vaikų interesams atstovaujanti institucija periodiškai atliktų vaiko situacijos vertinimą, siekdama nustatyti, ar nėra pavojaus vaiko psichinei sveikatai ir saugumui.

„Vaiko normaliai raidai būtina mylinti, saugi ir palaikanti aplinka. Deja, tokios aplinkos vaikai dažnai netenka prasidėjus tėvų skyrybų procesui, vykstant manipuliacijoms, dėl kurių vaikai mano, kad privalo rinktis vieno iš tėvų pusę. Jie susiduria su tiek daug emocijų, jog paprasčiausiai nežino, kaip su jomis tvarkytis. Vaikai stengiasi išsiaiškinti savo vaidmenį tėvų skyrybų dramoje, imasi iniciatyvos patys taisyti padėtį. Valstybė turėtų pasirūpinti, jog skyrybų procese šeima gautų reikiamą informaciją, paramą, nes be pagalbos tėvams tokiais atvejais dažnai tampa sudėtinga įgyvendinti geriausius vaikų interesus, užtikrinant jų emocinį ir psichologinį saugumą“, – sakė teisėja.

Psichologinis smurtas prieš vaikus yra viena iš Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatyme numatytų smurto rūšių. Vaiko teisių gynėjai primena, jog apsaugoti vaiką nuo bet kokios rūšies smurto, užtikrinti jo saugumą, pasirūpinti jo fizine ir emocine sveikata – kiekvieno suaugusio žmogaus pareiga.

Psichologinis smurtas prieš vaikus: kaip pastebėti ir įrodyti tai, kas
nematoma?

